

خبرنامه انجمن صنفی ویراستاران

صاحب امتیاز: انجمن صنفی ویراستاران

هیئت تحریریه: هیئت مدیره انجمن صنفی ویراستاران

همکاران این شماره: لیلیا اتناغشری | سعید احمدی | سمیه حسینی | منا رحبیه فرد | جواد رسولی | هومن عباسپور | مهدی قنوتی | مهناز مقدسی
طراح: وحید هروی

خیابان خرمشهر، خیابان صابونچی، کوچه دهم، شماره ۴، واحد ۱، تلفن: ۸۸۵۱۴۶۱۴ | www.anjomanvirastar.ir

نرخنامه ویرایش

در این شماره می‌خوانید ...

اخبار کمیسیون‌ها

گزارش نشست‌ها

یک سوزن به خودمان

کسب مهارت، به مرتبه ویراستار ۱ ارتقا پیدا می‌کند. به همین ترتیب، ویراستار ۱ باید دست‌کم شش سال تجربه، ۳۰ کتاب ویراسته و مهارت‌های ویراستار ۲ را داشته باشد تا بتواند به رتبه ویراستار ۲ دست یابد. امید است این رتبه‌بندی، بعد از گذشت شصت‌و‌اندی سال از سابقه ویرایش در نشر، موجب تعیین معیارهای دقیقی برای تفکیک ویراستاران شود.

در پایان سند پیوست به نرخنامه، واژه‌نامه‌ای حاوی واژگان نرخنامه و تعریف آن‌ها آمده است.

جدول محاسبه دستمزد ویرایش

این جدول در صفحه اصلی وبگاه انجمن بارگذاری شده و حاوی گزینه‌هایی است که مخاطبان با تعیین آن‌ها می‌توانند قیمت انواع ویرایش را بر اساس کلمه‌شمار به دست آورند. با این گزینه‌ها می‌توان مؤلفه‌هایی را که در تعیین دستمزد ویراستار دخیل‌اند مشخص کرد: نوع اثر، سفارش‌دهنده، دشواری یا سادگی کار، رتبه ویراستار، زمان انجام دادن کار. سعی شده است به تمام مؤلفه‌هایی که در تعیین قیمت تأثیرگذارند توجه شود تا قیمت مطابق با نوع کاری باشد که به ویراستار سپرده می‌شود. در این جدول برای چند نوع ویرایش توأمان نیز گزینه‌ای تعیین شده است، از جمله ویرایش صوری و زبانی، ویرایش ترجمه و صوری و زبانی. ***

ویراست اول نرخنامه تا پایان فروردین ۱۴۰۱ برای نقد گذاشته شده است تا پس از دریافت دیدگاه‌های مخاطبان درباره تغییر یا اصلاح آن تصمیم‌گیری شود. پیشنهادها و انتقادهای خود را به رایانامه anjoman.virastar@gmail.com ارسال کنید.

نرخنامه ویرایش
انجمن ویراستاران
سال ۱۴۰۰
زیر نظر
کارگروه نرخنامه و کارگروه رتبه‌بندی ویراستاران

نرخنامه ویرایش انجمن صنفی ویراستاران هفدهم بهمن‌ماه امسال در وبگاه انجمن بارگذاری شد. در سند پیوست به جدول نرخنامه اطلاعات جامعی درج شده است که بخش‌هایی از آن را در اینجا آورده‌ایم.

مقدمه

سابقه ویرایش در ایران را نمی‌توان به دهه ۱۳۳۰ محدود کرد، اما در همین دهه، با ویرایش ترجمه و رابطه مستقیم آن با نشر کتاب، سازوکاری برای این فعالیت در ایران شکل گرفت که رفته‌رفته سهم و جایگاه ویرایش و ویراستار را در نشر ایران تعیین کرد. با گذشت چند دهه از حضور نسبتاً مؤثر ویرایش در نشر و تنوع شکل و محتوای آثار، همچنان برای بسیاری از ناشران و پدیدآورندگان این فعالیت ناشناخته یا کم‌اهمیت است. در میان اهالی فن، اتفاق نظر بر این است که ویرایش در معنای گسترده آن مجموعه فعالیت‌هایی است که انجام می‌شود تا پیام فرستنده، مکتوب و غیر مکتوب، به مناسب‌ترین صورت به گیرنده منتقل شود. در این فرایند چهار متغیر اصلی (موضوع، مخاطب، کاربرد، رسانه) و چند متغیر جنبی مانند زمان، مکان، موقعیت، توانمندی، و سفارش‌دهنده نیز تعیین‌کننده میزان ویرایش‌اند. اما این کلیت حاوی جزئیات بیشتری است.

سابقه ویرایش در ایران را نمی‌توان به دهه ۱۳۳۰ محدود کرد، اما در همین دهه، با ویرایش ترجمه و رابطه مستقیم آن با نشر کتاب، سازوکاری برای این فعالیت در ایران شکل گرفت که رفته‌رفته سهم و جایگاه ویرایش و ویراستار را در نشر ایران تعیین کرد. با گذشت چند دهه از حضور نسبتاً مؤثر ویرایش در نشر و تنوع شکل و محتوای آثار، همچنان برای بسیاری از ناشران و پدیدآورندگان این فعالیت ناشناخته یا کم‌اهمیت است. در میان اهالی فن، اتفاق نظر بر این است که ویرایش در معنای گسترده آن مجموعه فعالیت‌هایی است که انجام می‌شود تا پیام فرستنده، مکتوب و غیر مکتوب، به مناسب‌ترین صورت به گیرنده منتقل شود. در این فرایند چهار متغیر اصلی (موضوع، مخاطب، کاربرد، رسانه) و چند متغیر جنبی مانند زمان، مکان، موقعیت، توانمندی، و سفارش‌دهنده نیز تعیین‌کننده میزان ویرایش‌اند. اما این کلیت حاوی جزئیات بیشتری است.

سابقه ویرایش در ایران را نمی‌توان به دهه ۱۳۳۰ محدود کرد، اما در همین دهه، با ویرایش ترجمه و رابطه مستقیم آن با نشر کتاب، سازوکاری برای این فعالیت در ایران شکل گرفت که رفته‌رفته سهم و جایگاه ویرایش و ویراستار را در نشر ایران تعیین کرد. با گذشت چند دهه از حضور نسبتاً مؤثر ویرایش در نشر و تنوع شکل و محتوای آثار، همچنان برای بسیاری از ناشران و پدیدآورندگان این فعالیت ناشناخته یا کم‌اهمیت است. در میان اهالی فن، اتفاق نظر بر این است که ویرایش در معنای گسترده آن مجموعه فعالیت‌هایی است که انجام می‌شود تا پیام فرستنده، مکتوب و غیر مکتوب، به مناسب‌ترین صورت به گیرنده منتقل شود. در این فرایند چهار متغیر اصلی (موضوع، مخاطب، کاربرد، رسانه) و چند متغیر جنبی مانند زمان، مکان، موقعیت، توانمندی، و سفارش‌دهنده نیز تعیین‌کننده میزان ویرایش‌اند. اما این کلیت حاوی جزئیات بیشتری است.

سابقه ویرایش در ایران را نمی‌توان به دهه ۱۳۳۰ محدود کرد، اما در همین دهه، با ویرایش ترجمه و رابطه مستقیم آن با نشر کتاب، سازوکاری برای این فعالیت در ایران شکل گرفت که رفته‌رفته سهم و جایگاه ویرایش و ویراستار را در نشر ایران تعیین کرد. با گذشت چند دهه از حضور نسبتاً مؤثر ویرایش در نشر و تنوع شکل و محتوای آثار، همچنان برای بسیاری از ناشران و پدیدآورندگان این فعالیت ناشناخته یا کم‌اهمیت است. در میان اهالی فن، اتفاق نظر بر این است که ویرایش در معنای گسترده آن مجموعه فعالیت‌هایی است که انجام می‌شود تا پیام فرستنده، مکتوب و غیر مکتوب، به مناسب‌ترین صورت به گیرنده منتقل شود. در این فرایند چهار متغیر اصلی (موضوع، مخاطب، کاربرد، رسانه) و چند متغیر جنبی مانند زمان، مکان، موقعیت، توانمندی، و سفارش‌دهنده نیز تعیین‌کننده میزان ویرایش‌اند. اما این کلیت حاوی جزئیات بیشتری است.

سابقه ویرایش در ایران را نمی‌توان به دهه ۱۳۳۰ محدود کرد، اما در همین دهه، با ویرایش ترجمه و رابطه مستقیم آن با نشر کتاب، سازوکاری برای این فعالیت در ایران شکل گرفت که رفته‌رفته سهم و جایگاه ویرایش و ویراستار را در نشر ایران تعیین کرد. با گذشت چند دهه از حضور نسبتاً مؤثر ویرایش در نشر و تنوع شکل و محتوای آثار، همچنان برای بسیاری از ناشران و پدیدآورندگان این فعالیت ناشناخته یا کم‌اهمیت است. در میان اهالی فن، اتفاق نظر بر این است که ویرایش در معنای گسترده آن مجموعه فعالیت‌هایی است که انجام می‌شود تا پیام فرستنده، مکتوب و غیر مکتوب، به مناسب‌ترین صورت به گیرنده منتقل شود. در این فرایند چهار متغیر اصلی (موضوع، مخاطب، کاربرد، رسانه) و چند متغیر جنبی مانند زمان، مکان، موقعیت، توانمندی، و سفارش‌دهنده نیز تعیین‌کننده میزان ویرایش‌اند. اما این کلیت حاوی جزئیات بیشتری است.

مرحله تعیین حدود و ثغور ویرایش

به ویراستاران توصیه می‌شود، پیش از به‌عهده‌گرفتن ویرایش، متن را به‌صورت کلی ارزیابی کنند و پس از آگاهی از مشکلات اثر، انواع ویرایش‌هایی که لازم است در متن اعمال شود فهرست کنند و در مورد آن با ناشر یا پدیدآورنده توافق کنند. هر اثری را از چند منظر باید ارزیابی کرد: از نظر ویرایش صوری، زبانی، ترجمه، ساختاری - محتوایی و استنادی و در هر یک از این ارزیابی‌ها باید به نکات خاصی توجه کرد.

مؤلفه‌های افزایش قیمت

مؤلفه‌هایی که قیمت را افزایش می‌دهد عبارت‌اند از نوع متن (عمومی، تخصصی)؛ سختی کار (ساده، متوسط، دشوار)؛ رتبه ویراستار (ویراست‌یار، ویراستار ۱، ویراستار ۲، ویراستار ۳، ویراستار ارشد)؛ سفارش‌دهنده (ناشر، پدیدآورنده)؛ زمان (عادی، فوری). هرکدام از این مؤلفه‌ها در افزایش یا کاهش دستمزد ویراستار تأثیرگذار است. مثلاً اگر متن تخصصی باشد درصدی

سرمقاله

اقتصاد ویرایش

سعید احمدی

سخن گفتن از موضوعات اقتصادی در حوزه فرهنگ در نظر عده‌ای از فعالان این حوزه امر پسندیده‌ای نیست و حتی در بزنگاه‌هایی مذموم شمرده می‌شود. بارها از ویراستاران شنیده‌ام که بلندای کار فرهنگی را منزه‌تر از آن می‌دانند که این حوزه را به گرد بازاریابی و چانه‌زنی‌ها آلوده کنند؛ به همین اندازه شاهد مشکلات، پیچیدگی‌ها و گاه سختی‌های زندگی اهالی فرهنگ بوده‌ام و نیز در اندیشه همه ما تثبیت شده که آسمان کشتی ارباب هنر را شکسته و اقتصاد اهالی فرهنگ همواره با مضیقه همراه بوده است. اما به تجربه نیز دیده‌ام که چطور عده‌ای از اهالی فرهنگ و هنر با حفظ اصول و حریم فرهنگی خود توانسته‌اند حداقل‌های شایسته‌ای را برای خود فراهم کنند.

در نظرگاه غالب، اقتصاد ویراستاران بیشتر با ناشران تعریف شده است و ویراستار مسیر پیشرفت و موفقیت خود را در ویرایش کتاب‌های باارزش‌تر و همکاری با ناشران صاحب‌نام ترسیم کرده است. لیکن با گسترش روزافزون فضای مجازی، عرصه جدیدی پیش روی ویراستاران گشوده شده است. همکاری با ناشران دیجیتال، رسانه‌های دیجیتال، اعم از خبرگزاری‌ها یا نشریات غیرمکتوب، یکی از این عرصه‌هاست.

به نظر می‌رسد با اهمیت یافتن تبلیغات در فضای مجازی، نظیر مباحث سئو و جایگاه وبگاه‌ها در موتورهای جست‌وجوگر، عرصه تازه‌ای پیش روی ویراستاران گشوده شده است. تولید محتوا و ویرایش آن، با عنایت به دغدغه‌های فعالان سئو و برنامه‌نویسان، اصول و قواعدی متفاوت از ویرایش یک کتاب یا مقاله را می‌طلبد. از سوی دیگر، به علت فراوانی وبگاه‌ها و نیز بازار روبه‌توسعه تولید محتوا در فضای مجازی، می‌طلبد تا ویراستاران و ویراستاران، ضمن آشنا شدن با قواعد این عرصه، علاوه بر پاسبانی از زبان فارسی، مجال تازه‌ای برای درآمدزایی و بسامان کردن مسائل مادی خود فراهم آورند.

در پایان، پیشنهاد همیشگی‌ام برای ویراستاران و ویراستاران نوگام مجهز شدن به ابزارهای تکمیلی نظیر آشنایی با صفحه‌آرایی در ویراستاری کتاب و آشنایی با مباحث سئو در ویراستاری برخط است که می‌تواند فضای بازاریابی (مارکتینگ) را برای آنان گسترده‌تر کند.

کمیسیون امور ویرایشی

کارورزی ویرایش مقالات علمی- پژوهشی

منار جیبیه‌فرد

برگزاری آموزش‌هایی در قالب کارورزی از مدتی پیش در انجمن مطرح شده بود تا فرصتی باشد که دانش‌آموختگان دوره‌های انجمن بتوانند در ویرایش عملی متن‌ها تبحر پیدا کنند. نخستین کارگاه کارورزی ویرایش مقالات علمی- پژوهشی با همکاری انتشارات همیشه از ۱۰ تا ۲۰ بهمن ۱۴۰۰ به صورت برخط (آنلاین) برگزار شد. در این کارگاه چهارجلسه‌ای مطالب پرکاربرد در ویرایش مقالات علمی و دانشگاهی، به صورت نظری و کارگاهی، آموزش داده شد و مقاله‌ای برای ویرایش به دانشجویان داده شد که آن را ویرایش کنند و در پایان کارگاه تحویل بدهند. از میان شانزده شرکت‌کننده پنج نفر، که توانمندی بیشتری داشتند، برای همکاری در ویرایش مقالات یکی از مجلات، با نظارت سرگروه‌ها، جذب همکاری شدند.

هدف از برگزاری این کارگاه جذب ویراستاران توانمند برای همکاری با انتشارات همیشه و انجمن و نیز معرفی آن‌ها به مراکز فرهنگی و انتشاراتی بود. این کارگاه با نظارت چهار سرگروه و مدرس برگزار شد و هر یک از مدرسان نکات لازم را در حین برگزاری کلاس مطرح می‌کردند. با توجه به اینکه ورزیده شدن ویراستاران به دو امر تلاش و توانمندی فردی و کار پیوسته و دقت نظر فراوان وابسته است، به دیگر دانشجویان فرصتی داده شده است که تلاش بیشتری کنند تا برای همکاری در ویرایش آماده‌تر شوند. بنابر برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده، کارگاه‌های کارورزی برای مهارت‌افزایی ویراستاران در سال آینده نیز برگزار خواهد شد.

کمیسیون امور صنفی و حقوقی

جواد رسولی | رئیس کمیسیون

پیرو جلسه‌ای که با مدیران صندوق اعتباری هنر در ماه گذشته برگزار شد، فراخوانی در فضاهای مجازی انجمن منتشر شد تا اعضا مشکلات خود را برای عضویت در صندوق ارسال کنند. اطلاعات جمع‌آوری شده همراه با فهرست مشکلات اعضا به صندوق اعتباری هنر ارسال شد و پس از پیگیری، مشکلات نیمی از افراد مرتفع شد. هم‌زمان نیز اعضای انجمن مشاوره‌هایی از اعضای کمیسیون امور صنفی و حقوقی دریافت کردند و راهکارهایی به آنان داده شد.

در ماه گذشته خانم‌ها سهیلا مهدی‌زاده و حورا نیکبخت به کمیسیون امور صنفی و حقوقی پیوستند و خانم مهدی‌زاده مسئولیت پیگیری عضویت در صندوق اعتباری هنر را به عهده گرفت و ارتباط با اعضا از طریق واتس‌آپ برقرار شد. این کمیسیون در ماه گذشته هر هفته جلسه‌ای مجازی برگزار کرده است تا هماهنگی‌های لازم برای برنامه‌های جاری و آتی این کمیسیون انجام گیرد.

ضرورت ارتباط با اعضا و گفت‌وگو با آنان درباره امور صنفی و فعالیت‌هایی که این کمیسیون انجام داده موجب شد که برگزاری جلسه‌ای با اعضا در اولویت کار این کمیسیون قرار گیرد. این جلسه دوازدهم اسفندماه برگزار خواهد شد.

هم‌فکری با اعضا برای رفع مشکلات صنفی و حقوقی

هم‌اندیشی با اعضا (ویژه اعضای انجمن)

نخستین جلسه عمومی کمیسیون امور صنفی با اعضا در تاریخ پنج‌شنبه ۱۲ اسفند، ساعت ۱۹ به صورت مجازی در وینارپلاس برگزار خواهد شد. حضور در این نشست به تحکیم ارتباط میان اعضا و کمیسیون کمک می‌کند.

نخستین جلسه نقد و بررسی کتاب ویژه اعضای انجمن

بخش

نقد و بررسی کتاب علوم سیاسی

اثر مارکوس ای استیولمن

ترجمه و ویرایش حامد میرزابابی

شنبه ۱۴۰۰/۱۲/۲۱

ساعت ۱۹ - ۲۰:۳۰

برای حضور در این جلسه، درخواست خود را به شماره واتس‌آپ ۰۹۳۹۶۵۴۴۷۹۸ ارسال کنید.

انجمن صنفی ویراستاران و مرکز نشر دانشگاهی
همراه با آموزش، میزبانی و مصوبات فرهنگستان زبان و ادب فارسی

پنجمین دوره جامع نگارش و ویرایش

سه‌ترم، ۱۲ جلسه | آغاز دوره: اردیبهشت ۱۴۰۱
روزهای زوج | ساعت ۱۶ تا ۱۹:۳۰

فقط به قبول‌شدگان در همه آزمون‌ها گواهی‌نامه داده می‌شود.

مدرسین

هوش امیر	مهتاب فدایی	حسین نورانی
حسین امیر	لارین علیزاده	فریبا شکرانه
حسین امیر	لارین علیزاده	فریبا شکرانه

انجمن صنفی ویراستاران
www.anjomanvirastar.ir

شناخت و ویرایش داستان

شکست می‌خورد چون با اتفاقی که در داستان می‌افتد آشنا نیست و ممکن است اتفاقات بدی در متن رخ بدهد. متأسفانه در سال‌های اخیر آثاری به اسم داستان منتشر می‌شود که اصلاً داستان نیست و ویرایش نمی‌شود یا ویرایش خوبی نمی‌شود. در داستان‌های کوتاه و رمان‌های پست‌مدرن فاصله بین سطور یا «سفیدخوانی» بسیار مهم است و ویراستار و صفحه‌آرا باید بدانند که نویسنده به‌عمد بین پاراگراف‌ها فاصله گذاشته و خواسته است خواننده متوجه تغییر در روایت بشود.

علی حسن‌آبادی، ویراستار داستان، گفت ویراستار خوب همه چیز را برای نویسنده شدن دارد، مانند هوش و درک و دانش و تمیز نوشتن، اما نویسنده نیست؛ همان‌طور که نویسنده خوب همه چیز را برای ویراستار شدن دارد، اما ویراستار نیست. ویراستار وسواسی است، اما وسواس مفید دارد. می‌داند که یک مطلب را می‌شود به چندین شکل نوشت، اما سلیقه شخصی نویسنده را بر سلیقه خود ارجح می‌داند. من شخصاً در ویرایش صفحاتی از متن را می‌خوانم تا با ادبیات نویسنده آشنا بشوم. نمودار شخصیت‌ها را می‌کشم که ارتباط آن‌ها و مسیر داستان را گم نکنم. نهایت مطلوبیت آنجاست که ویراستار متن را اصلاح کند اما نویسنده متوجه تغییر نشود. وی در پایان گفت ویرایش داستان عرصه بایدها و نبایدها نیست بلکه عرصه گفت‌وگو برای رسیدن به متن بهتر است.

داستان و پایان‌بندی صحبت کرد و اگر ارتباط خوبی بین نویسنده و ویراستار برقرار باشد، معمولاً نتیجه خوبی به دست می‌آید. وی گفت ویراستار داستان باید روح متن را دریابد و بداند که هر متنی چه نوع ویرایشی می‌خواهد؛ در مواردی حتی نباید ویرگول و نقطه بگذارد مثل کتاب‌کوری از ساراماگو. ویراستار بهتر است نویسنده و آثار قبلی او را بشناسد تا بفهمد که چطور باید متن او را ویرایش کند. آثار مدرن را نمی‌شود با ابزارهای ویرایش متون کلاسیک ویرایش کرد.

آتوسا زرنگارزاده شیرازی، داستان‌نویس، گفت از نظر من حلقه مفقوده نشر در ایران نداشتن مؤسسه یا نهاد «کارگزار» است که رابط بین نویسنده و ناشر باشد؛ چیزی که در غرب و در میان کشورهای که نشر فعال دارند رایج است. اگر ویراستاری که متون فنی و علمی ویرایش می‌کند بخواهد داستان را با همان ذهنیت ویرایش کند،

ویرایش داستان یکی از انواع ویرایش‌های تخصصی است. تعداد ویراستاران تخصصی داستان در مقایسه با تولید این نوع آثار بسیار کم است و نشر امروز به ویراستاران خوب بیشتری نیاز دارد.

■ چهارشنبه ششم بهمن، هومن عباسپور، دبیر نشست، با فرشته احمدی، علی حسن‌آبادی، آتوسا زرنگارزاده شیرازی درباره ویژگی‌های داستان و ویراستاری آن گفت‌وگو کرد.

فرشته احمدی، داستان‌نویس و ویراستار، گفت داستان‌نویسی در ایران، با وجود چند دهه تجربه خوب، همچنان جوان است و ویراستاری داستان بسیار جوان‌تر. در متن خلاقانه، کار ویراستار بسیار دشوارتر است. دست بردن در داستان‌های نویسندگان معروف فقط در حد پیشنهادهای کوچک و صوری است، گاهی هم آنان اصلاً ویرایش را نمی‌پذیرند، ولی با نویسندگان جدید می‌توان برای تغییرات ساختاری و تغییر مسیر

ترجمه‌های ویرایش‌پذیر

آنکه مترجم بعد از آن دیگر ترجمه نکند. همچنین خیانت به ویراستار است چون تمام انرژی و وقت خود را صرف می‌کند که بهترین کار را برای متن انجام دهد اما بهره‌ای اصلی مادی و معنوی را خودش نمی‌برد.

مترجم بتواند بسیار نزدیک به متن نویسنده ترجمه کند و نه ترجمه لفظ‌به‌لفظ. فارسی بسیار زبان قدرتمندی است و غیرممکن است نتوان مفهومی را به این زبان برگرداند. وی ویرایش حداکثری را خدمت به مخاطب و ناشر دانست و خیانت به مترجم؛ به‌ویژه

ترجمه خوب چه ویژگی‌هایی دارد؟ ویرایش حداکثری و بازترجمه خدمت است یا خیانت؟ چرا ویراستاران خوب بعد از مدتی به جای ویرایش ترجیح می‌دهند ترجمه کنند و ویرایش را کنار بگذارند؟

■ در نشستی که جمعه هشتم بهمن در خانه کتاب برگزار شد، کارشناسان به پرسش‌های مهناز مقدسی، دبیر نشست، پاسخ دادند. مهشید نونهالی، مترجم و ویراستار، معنا کردن ترجمه خوب را دشوار دانست و گفت در مواردی ما متن ترجمه‌شده‌ای را می‌خوانیم و می‌گوییم ترجمه خوب است، درحالی‌که مترجم مقصود اصلی نویسنده را درست منتقل نکرده است. ترجمه خوب ترجمه‌ای است که

گزارش نشست

ادامه از صفحه ۳

نازنین خلیلی پور، ویراستار و مترجم، گفت ترجمه انتقال معناست از زبان مبدأ در قالب‌های زبان مقصد. قرار نیست در ترجمه قالب زبان مبدأ به زبان مقصد منتقل شود. برای تشخیص ترجمه خوب باید تطبیق ترجمه انجام شود. بسیاری ناشران و مترجمان از ویراستار می‌خواهند فقط تغییرات اندک زبانی و صوری را انجام دهد و از خطاهای ترجمه چشم‌پوشی کند. در چنین شرایطی، ویراستار ترجیح می‌دهد نامش در کتاب نیاید و این موضوع سابقه کار ویرایشی او را تقلیل می‌دهد و از برخی مزایایی مثل تعداد کتاب ویرایشی بی‌بهره می‌ماند. شاید بهتر باشد که ترجمه ضعیف چاپ نشود، نه اینکه در چاپ‌های بعد اصلاح شود؛ این کار به نفع نشر نیست. مترجم باید بداند بضاعتش چقدر است و سراغ ترجمه هر کتابی نرود. وی در ادامه گفت ویرایش حداکثری خدمت به مخاطب و ناشر است، اما شاید خیانت به مترجم باشد، چون مترجم ممکن است کارهای بعدی‌اش را با ویراستار دیگری پیش ببرد که به همان کیفیت قبلی نباشد و این موضوع به ضرر مترجم است.

امیرحسین وزیری، ویراستار و مترجم، ترجمه خوب را ترجمه‌ای خواند که نزدیک به متن اصلی باشد. او روند سپردن ترجمه به ناشر را نامناسب دانست از آن سبب که مترجم وقتی کارش تمام می‌شود کتاب را به ناشر می‌سپارد و انتخاب اثر با ناشر نیست. وی گفت متأسفانه نهاد دغدغه‌مندی برای داوری وجود ندارد که مرجعی برای ارزیابی ترجمه‌ها باشد. اگر چنین سازوکاری باشد و نقد ترجمه هم در ایران پا بگیرد، شاهد ترجمه‌های بهتری خواهیم بود. وی همچنین گفت که ناشر از ترجمه ضعیفی که به اثر خوبی تبدیل شود انتفاع می‌برد. مترجم هم راضی است چون به اسمش ترجمه خوبی منتشر می‌شود. اگر این کار برای مترجم جنبه آموزشی داشته باشد و مترجم یاد بگیرد که بهتر ترجمه کند، بسیار خوب است. اما ویراستارانی که چند کتاب را ویرایش اساسی می‌کنند به این فکر می‌افتند که به جای ویرایش بهتر است خودشان ترجمه کنند.

فیلم کامل این دو نشست را در صفحه اینستاگرام انجمن مشاهده کنید.

گزارش نشست

نشست گزاره‌نویسی - استیتمنت یا بیانیه هنرمند

گفت‌وگو با مهناز مقدسی، جمعه ۲۹ بهمن

بیانیه هنرمند نوشته‌ای است که همراه با اثر هنری و به قصد معرفی اثر و هنرمند عرضه می‌شود. این بیانیه که در سال‌های اخیر نوشتن آن برای هنرمندان ضروری شده با نقدونظرات متعددی همراه بوده است. مهناز مقدسی به پرسش‌های زهرارسولی، مسئول گروه مجسمه‌سازی در کارگروه هنر و ادبیات انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران، درباره علت نگارش بیانیه و چگونه نوشتن آن پاسخ داد.

تعریف جدیدی که هنرمند در سال‌های اخیر درباره آفرینش هنری عرضه کرده شکافی عمیق بین اثر هنری و مخاطب برقرار کرده است. بیانیه (استیتمنت) مثل مقدمه کتاب یا شرح حالی از نویسنده و اثر و عامل مؤثر در تولید اثر است که فاصله میان اثر هنری را با مخاطب می‌کاهد تا مخاطب با تفکر و اندیشه هنرمند آشنا شود و درک بهتری از اثر هنری داشته باشد. اما باید پرسید آیا هنرمند خودش این مهارت را دارد که بیانیه را بنویسد یا باید از دیگری کمک بگیرد؟ اگر خودش می‌نویسد به چه عواملی باید توجه کند و اگر دیگری برایش می‌نویسد آن شخص کیست و چگونه صلاحیت نوشتن آن را به دست می‌آورد و چقدر باید با هنر آشنا باشد؟

مقدسی گفت واژه استیتمنت واژه‌ای عمومی است نه اصطلاح تخصصی و معانی متعددی مثل گزاره، بیانیه، اعلامیه، گزارش برای آن ذکر شده که «بیانیه هنرمند» پذیرفته‌تر است. اما در نوشتن این بیانیه باید متغیرهایی را در نظر گرفت و سپس برای نگارش آن اقدام کرد؛ متغیرهایی چون هدف از نگارش، مخاطب، صاحب اثر، نوع اثر، محل درج، محتوا، حجم. به اعتبار این متغیرها نوشته‌ها می‌توانند از یک عبارت کوتاه در کنار اثر هنری تا متنی مفصل برای عرضه در نمایشگاه‌ها متمایز شود.

مقدسی در پایان ارتباط میان انجمن‌ها را برای برگزاری نشست‌های مشترک ضروری دانست.

فایل صوتی این نشست در کانال تلگرام انجمن بارگذاری شده است.

موفقیت اعضا

شیوه‌نوا زندگی فلوت، اثر گرینی ترنر و پیتر جلینگ، ترجمه الهام جمالی پویا (نای‌ونی، ۱۴۰۰) منتشر شد.

اولین کتاب کودک انتشارات شهنا با مدیریت فاطمه محسن‌زاده و با عنوان تی‌تی گل و زنبور طلایی منتشر شد.

۷۴ مقاله حافظ‌پژوهشی، اثر بهاء‌الدین خرمشاهی، به کوشش عارف خرمشاهی (ناهد، ۱۴۰۰) منتشر شد.

به این عزیزان تبریک می‌گوییم و برایشان آرزوی بهروزی داریم.

یک سوزن به خودمان

هومن عباسپور

آن زمان که ایمیلی در کار نبود و نویسندگان مقالات را روی کاغذ می‌نوشتند، در یک دانشنامه، یک ناویراستار که در مدیریت دانشنامه اندکی دخالت داشت مقالات دیگران را، به اسم ویرایش و افزودن مطلب بر آن‌ها، پاک‌نویس می‌کرد - شاید حک و اصلاح مختصری هم می‌کرد - و دست‌نویس نویسنده اصلی را دور می‌انداخت و مقاله را به اسم خودش در دانشنامه درج می‌کرد.

نویراستاری داشتیم که خیال می‌کرد یکی از رسالت‌های بی‌چون‌وچرای ویراستار حذف به قرینه کلمات است. جمله مترجم این بود: «لباس را این‌رو آن‌رو کرد؛ چیزی پیدا نکرد» و بعد از اصلاح شده بود: «لباس را این و آن‌رو کرد؛ چیزی پیدا نکرد.»

به جمله‌ای برخوردیم که ویراستار فعل «مانستن» را در ماضی به صورت «ماندن» نگه داشته بود: «تیرهای چراغ‌برق به جنگلی از درخت‌های سربریده می‌ماند.» اصلاح کردم: «به ... می‌مانست.» ویراستار گفت من ندیده‌ام کسی بنویسد «به فلان چیز می‌مانست.» برایش توضیح دادم که بن مضارع فعل‌های «ماندن» و «مانستن» یکی است: «مان»، ولی بن ماضی‌شان تفاوت دارد: «ماند» و «مانست». راهنمایی‌اش کردم که فرهنگ سخن را ببیند. گفت من فرهنگ سخن را قبول ندارم.

ویراستاری که خیال می‌کرد، یا به او گفته بودند، باید همه متن را به قول خودش «صریح و ساده» کرد بیشتر ابزارهای ادبی مثل کنایه‌ها را به زبان هنجار برگردانده بود. یکی از آن‌ها این جمله این بود: «برای رفتن به ورزشگاه و تماشای فوتبال سرودست می‌شکست، ولی آب دادن باغچه را پشت گوش می‌انداخت.» این‌طور تغییرش داده بود: «به رفتن ورزشگاه و تماشای فوتبال علاقه زیادی داشت ولی آب دادن باغچه را دوست نداشت.»

جمله نویسنده این بود: «کیفش را از روی میز برداشت و پایین رفت. راه‌پله بوی تند و اکس می‌داد. یک جفت چکمه چرم و نرم جلاخورده کنار راه‌پله بود» و به نظرم با «چرم» (به جای «چرمی») و «نرم» سجعی خوش‌آهنگ ساخته بود. ویراستار در حاشیه نوشته بود «چرم و نرم نداریم. چرب و نرم است.»